

JAK BY VYPADAL MŮJ ŽIVOT ZA VÁLKY ?

Rádi bychom vás seznámili s tím, jak žili někteří vaši vrstevníci a jejich rodiče před sedmdesáti lety. Hodně z toho, co je dnes samozřejmé tehdy lidé ještě neměli. Ale to hlavní, co jim chybělo, byla svoboda. Přesto se nevzdávali a i když to někdy bylo těžké, snažili se svůj život co nejlépe naplnit.

Prohlédněte si fotografie a přečtěte si texty, které jsme pro vás připravili, měly by vám co nejvíce přiblížit tehdejší život. A pak se pokuste splnit tři úkoly, které jsou na konci. Čtěte pozorně, protože se vám to k jejich splnění bude hodit. Pro ty nejkreativnější máme připravené různé knihy, které by vás měly ve vaší zvědavosti ještě více podpořit. Pokud by vás téma zaujalo, navštivte stránky www.vedem-terezin.cz pro více informací o životě v Terezíně a časopisu Vedem. Na stránkách www.terezinskastafeta.cz najdete vše o tom, jak mladí lidé pokračují v tom, co tehdy kluci a holky začali.

Hodně štěstí!

Davidova hvězda se musela nosit viditelně na levé straně

V roce 1939 obsadili nacisté Československo. Židé začali být stále více omezováni – byl jim zabavován majetek, museli na oděvu nosit žlutou látkovou hvězdu s nápisem Jude (žid), mohli chodit nakupovat jen ve vymezený čas, nesměli chodit do kin, divadel, parků, děti nesměly chodit do školy s ostatními. Postupně byli vyčleněni z normálního života.

Město Terezín bylo založeno roku 1780 jako pevnost císařem Josefem II. Bylo obehnané nepřístupnými hradbami, ve kterých je okolo 29 kilometrů podzemních chodeb. Pojmenoval ho na počest své matky Marie.

Nacisté se rozhodli Židy shromáždit ve městě Terezín – pevnosti obklopené hradbami, které tak sloužilo jako velké vězení (tzv. ghetto). Před válkou zde žilo asi 5000 obyvatel, ale během ní sem bylo vlaky dovezeno několik desítek tisíc dalších lidí. Terezín měl sehrát roli sběrného tábora a přestupní stanice před dalším přesunem Židů do vyhlazovacích táborů na východ.

Cesta z Bohušovic do Terezína (2 km)

Podobné cedulky dostávali všichni transportovaní.

Každý, kdo byl úřady prohlášen za Žida, mohl kdykoli skončit na seznamu lidí, kteří půjdou do transportu do Terezína. Mohli si sbalit nejvýše 50 kg zavazadel, všechno ostatní museli nechat doma. O tom, kam jedou se mnoho nevědělo, ale paradoxně byl Terezín nejsvobodnějším místem v protektorátu - to, co bylo možné říkat či psát v ghettu, by se jinde tvrdě trestalo.

Nacistické velení přikázalo hlídat Židy v Terezíně českým četníkům. Ti mnohdy uvězněným Židům pomáhali – zvláště s posíláním pošty příbuzným atd. Jednotky SS sice byly ve městě také, ale spíše dohlížely na to, jak vše funguje. Židé se v Terezíně mohli pohybovat většinou volně, ale nesměli ho opouštět.

Družstvo českých četníků

Jednotky SS

Příslušníci SS (česky ochranný oddíl) patřili k nejvyššímu bezpečnostnímu orgánu Třetí říše. Původně byly určeny jen k ochraně Adolfa Hitlera, nicméně postupem času se staly organizátory celého holocaustu a byly zodpovědné za smrt desítek milionů lidí.

Všude bylo hodně lidí a málo místa. V jedné místnosti spalo i více než 70 lidí na třípatrových kavalcích. Vzájemně se většinou vůbec neznali. Ve stejné místnosti odpočívali, povídali si, stonali nebo si hráli. V podstatě neměli žádné soukromí. Pro děti to zase až taková katastrofa nebyla, oproti např. protektorátní Praze, kde si mohly hrát jen na hřbitovech, to bylo trochu dobrodružství. Nyní byly mezi dětmi, měly si kde hrát, nikdo na ně na ulicích nepokřikoval. Ale pro ostatní, zvláště pro starší lidi, byl tento způsob života opravdovou katastrofou.

Vězni starší 14 let byli posíláni do práce. Buď v dílnách, zajišťování chodu města (zásobování, topení, jídlo, péče o nemocné atd.) nebo pracovali na zahradách, které byly mezi hradbami. Tyto práce byly často náročné, ale měly výhody – ten kdo pracoval, mohl zůstat déle v Terezíně a tím se zvětšila jeho šance na přežití. Ti zručnější si také mohli občas vzít s sebou nějaký ten tuřín či jinou zeleninu, která se ve valech pěstovala.

Jídlo se stalo v Terezíně neoficiálním platidlem, krajíc chleba se vyvažoval zlatými prsteny či náušnicemi.

Zahradničení ve valech

Nekonečné fronty na přiděl jídla

Jídla byl nedostatek. Většinou byly vodnaté polévky a nekvalitní chléb, margarín a občas kolečko salámu nebo brambory ve slupce. Nebylo moc cukru ani žádné sladkosti. Naštěstí z kohoutků tekla pitná voda. Děti dostávaly trochu lepší stravu, nejhůře trpěli staří lidé. Nicméně v každých podmínkách se lidé dokázali přizpůsobit – někdy nebyl problém udělat z chleba dort k narozeninám či našlehat trochu mléka s cukrem a udělat sladkou pěnu pro děti.

První nemocí, kterou dostal snad každý, kdo se do Terezína dostal, byla tzv. terezínka - navzdory svému jemnému názvu se jednalo o prudký průjem. Všude bylo také bylo mnoho infekcí - mezi nejčastější patřila spála, žloutenka, záškrť, zánět mozkový blan či tyfus. Proto mnoho lidí umíralo – léků byl nedostatek a ještě nebyla známa antibiotika. Zajímavé bylo, že se tělo dokázalo nepříznivým teplotním podmínkám tak přizpůsobit, že lidé nebyli skoro nikdy nachlazení.

I když byl život v Terezíně těžký, největší hrozbou bylo, že budou vězni zařazeni do transportu, který je odvážel dál na východ do vyhlazovacích táborů v Polsku. Tam je čekala tvrdá práce. Tomu se každý snažil vyhnout. Bohužel, většina těch, kteří v Terezíně nějaký čas žili, byla odvezena nenávratně pryč.

SVĚTLÉ STRÁNKY GHETTA

Děti do 12 let byly v Terezíně ubytovány spolu s matkami. Starší děti už byly rozděleny na holky a kluky. Ubytování bylo po různých domech po městě, kluci bydleli v bývalé škole. Tam bydlelo tak 30-40 dětí. Každý dětský domov, tzv. heim, měl svého vychovatele a často byl také různě zaměřen - některé domovy byly skautské, sportovní či literárně zaměřené. Děti se dopoledne tajně vyučovaly na půdě nebo ve třídách a protože bylo vzdělávání zakázáno, o to více se chtěly učit. Lákaly je zakázané věci. Odpoledne se spíše uklízelo, sportovalo a také se tvořili časopisy

Fotbal byl velmi důležitou součástí života v ghettu. Mezi deportovanými bylo opravdu mnoho talentovaných a dokonce profesionálních sportovců, kteří mohli ve svém zájmu pokračovat prostřednictvím terezínské fotbalové ligy. Ta se hrála každou neděli a všichni mohli alespoň na chvíli zapomenout na svoje každodenní problémy s jídlem či nemocemi.

PŘÍBĚHY PAMĚTNÍKŮ

„To jsme jednou hráli takovou hru - museli jsme se dostat z jednoho konce města na druhý a protihráči nás nesměli chytnout. Mě ale napadla skvělá strategie. Šel jsem za děvčaty a poprosil je o holčičí oblečení, aby mě nikdo nepoznal. Když už jsem měl vítězství skoro na dosah, chytil mne četník, protože moje židovská hvězda byla jen přišpendlená, což se nesmělo. Když mi ji holky přišily, mohl jsem už bez problémů projít a tuto hru jsem vyhrál!“

Podle Tomana Broda

„K narozeninám mi tatínek ze dřeva vyřezal pejska Pluta, který se stal mojí nejoblíbenější hračkou a také se se mnou vydal do Terezína. Tam se táty ptali, co umí. On ukázal moji hračku, která se všem líbila a rozhodli se tatínka přijmout do dřevařské dílny. Díky tomu jsme mohli zůstat v Terezíně a nejít do dalších transportů.“

Podle Míši Vidlákové

„To už jsem byl v Osvětimi, když jsme měli zrovna odpočinek od práce a já uviděl hromadu odpadků. Hned jsem tam běžel a začal se v tom hrabat. A co se stalo - našel jsem tužku! Takovou malou, ale to stačilo. A tak jsem si na zadní strany krabiček od cigaret počítal matematiku. Sčítání a odčítání mi šlo, jen násobilka mi dělala problém.“

Podle Pavla Wernera

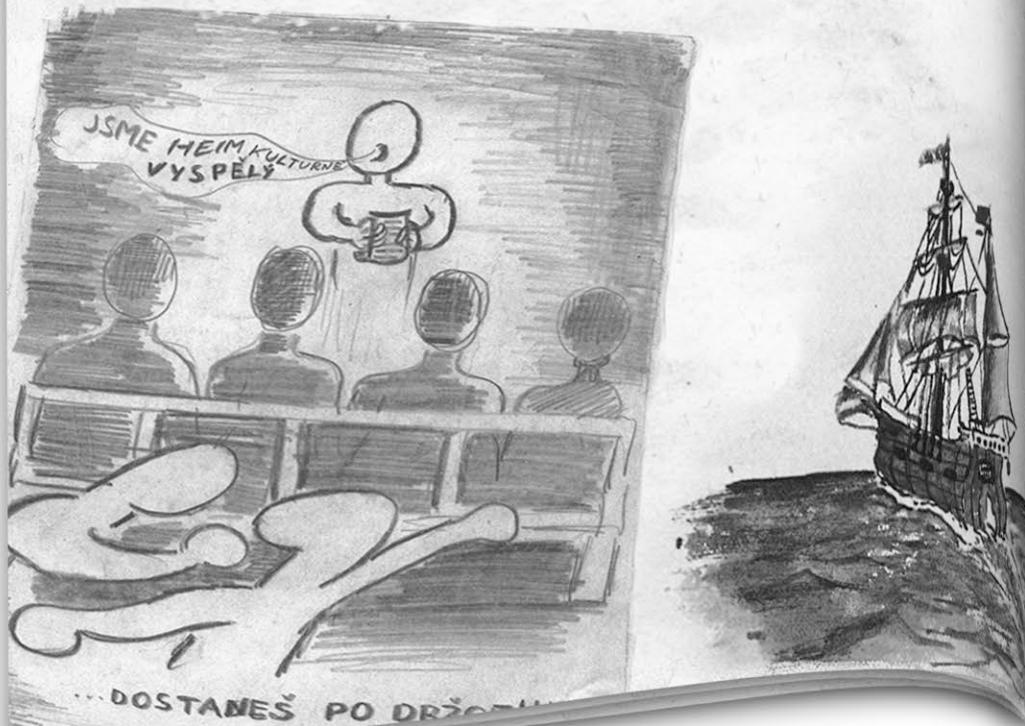
-378-

Vedem

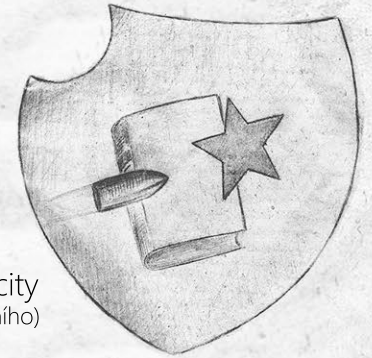
52

Časopis domova I. - Vychází každý týden - 27. prosine 1943

Kluci i holky v Terezíně psali tajně několik časopisů. Často nebylo lehké sehnat papír či tužky, ale další číslo hotového časopisu bylo vždy velkým lákadlem pro strastiplnou cestu novinářů. Na domově č. 1 vznikl časopis Vedem, který vynikal svou výtvarnou i literární stránkou. Byly v něm básně, povídky a různé rubriky jako Chvála a hana nebo Toulky Terezínem. Díky tomu máme skvělou příležitost se dozvědět, jak to tam tehdy naši vrstevníci prožívali a můžeme se z toho i poučit - když oni zvládli takové skvělé věci za války, proč bych nemohl udělat také něco já dnes?

Petr Ginz, který byl ve svých 14-ti letech šéfredaktorem Vedem, často vyměňoval své jídlo za příspěvky do časopisu. Pomozte mu naplnit následující prázdnou stránku! Můžete využít i zadní stranu.

- Napište básničku, která vyjádří vaše pocity (buď z pohledu tehdejších dětí nebo ze svého vlastního)
- Nakreslete komiks (Jak si představuje, že by vypadal váš život v ghettu?)
- Napište zápis do deníku (Jak by mohl vypadat deník někoho, kdo vyrůstal v Terezíně?)

ÚKOLY

- 1) Zkuste si představit, že máte zítra nastoupit k transportu do Terezína. Smíte si vzít maximálně 50 kg. Nevíte, co vás čeká a co bude k dispozici. Věci, které byste si sbalili s sebou, napište do kufru pod tímto textem.

Vycházejte z toho, že jsou čtyřicátá léta dvacátého století a navíc válka. Napište do seznamu věci, které tehdy lidé ještě neznali.

- 2) V kolika letech se posílalo na práci?

Co je to terezínka?

Jak těžké zavazadlo bylo možné vzít do Terezína?

Kde si mohly děti hrát, když ještě nebyly v ghettu?

Proč bylo v Terezíně pro děti vyučování atraktivní?

Jaká zelenina se pěstovala a kde?

Bonusový úkol najdete na webových stránkách www.terezinskastafeta.cz. Nezabere vám více než 10 minut a dozvíte se více informací o fungování Terezína.

Děkujeme za vyplnění pracovního listu, snad jste se něco přiučili. Zanechte nám prosím své kontaktní údaje, abychom vám mohli případně napsat. Těm nejlepším zašleme knihu, která by vás měla ještě více podpořit ve vašem zájmu.

